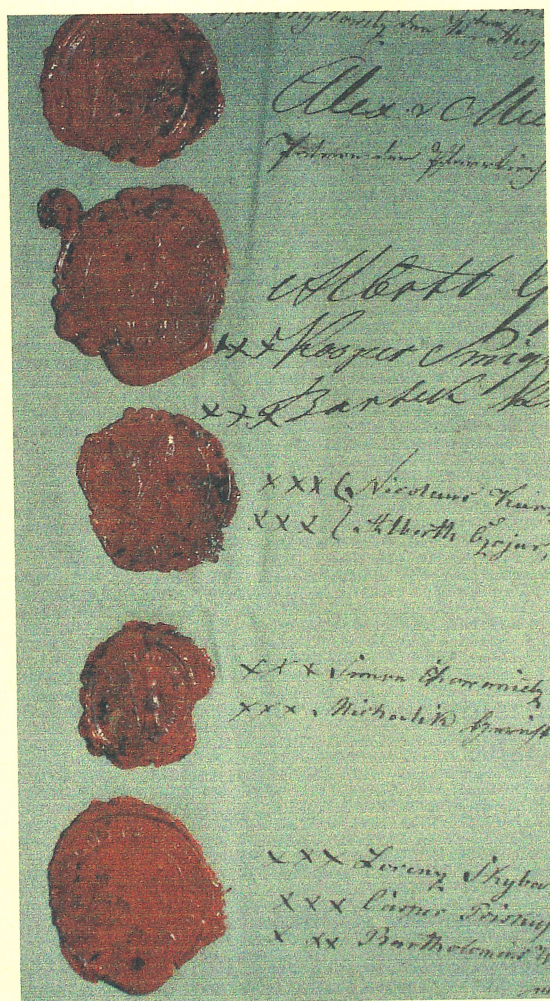

KOMISJA HISTORYCZNA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK ODDZIAŁ W KATOWICACH

BIULETYN INFORMACYJNY

NR 3 / 2006

KATOWICE

Komisja Historyczna
Polskiej Akademii Nauk Oddział w Katowicach
BIULETYN INFORMACYJNY

NR 3/ 2006

Spis treści

1. Protokół z posiedzenia Komisji Historycznej Oddziału PAN w Katowicach w dn. 24 stycznia 2006.
2. Protokół z posiedzenia Komisji Historycznej Oddziału PAN w Katowicach w dn. 6 kwietnia 2006.
3. Protokół z posiedzenia Komisji Historycznej Oddziału PAN w Katowicach Posiedzenie wyjazdowe w Krakowie w dn. 6 czerwca 2006.
4. Protokół z posiedzenia Komisji Historycznej Oddziału PAN w Katowicach w dn. 14 listopada 2006.
5. Sprawozdanie z działalności Komisji Historycznej Oddziału PAN w Katowicach za rok 2006
6. Sprawozdanie z działalności Komisji Historycznej Oddziału PAN w Katowicach w kadencji 2003-2006
7. Protokół z zebrania sprawozdawczo-wyborczego Komisji Historycznej Oddziału PAN w Katowicach w dn. 14 listopada 2006.
8. Zaproszenie na X Konferencję Zabrzeńską

1.
Protokół z posiedzenia Komisji Historycznej Oddziału PAN w
Katowicach
w dn. 24 stycznia 2006.

Posiedzenie poświęcone zostało dyskusji nad sprawozdaniem z prac Komisji w 2005 roku, które przyjęto jednogłośnie

Następnie omówiono plan pracy Komisji w 2006 roku. Członkowie proponowali zorganizowanie następujących spotkań: z okazji 85 rocznicy plebiscytu i III powstania śląskiego; tradycyjnego spotkania w Krakowie oraz w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach. Rozpatrywano również możliwość organizacji posiedzenia wyjazdowego w Częstochowie.

Ponadto członkowie Komisji postanowili przygotować do druku opracowanie zwarte pod roboczym tytułem „Klasztory małopolskie w wiekach średnich”.

Sekretarz Komisji

dr Teresa Rduch – Michalik

Przewodniczący Komisji

prof. zw. dr hab. Jan Przewłocki

2.
**Protokół z posiedzenia Komisji Historycznej Oddziału PAN w
Katowicach
w dn. 6 kwietnia 2006.**

Posiedzenie Komisji poświęcone było wydarzeniom śląskim. Przewodniczący Komisji, prof. zw. dr hab. Jan Przewłocki wygłosił referat nt. „85 rocznica plebiscytu na Górnym Śląsku”.

Prelegent skoncentrował się na przedstawieniu kilku aspektów omawianych wydarzeń. Poruszył m. in. problemy: udziału emigrantów niemieckich w plebiscycie; kontrowersyjności pytań, na które odpowiadali głosujący; wpływu wcześniejszych powstań zbrojnych na wynik głosowania; odpowiedzialności władz polskich za wyniki plebiscytu; III powstania śląskiego i późniejszego podziału spornego obszaru.

W dyskusji zwracano uwagę na rolę plebiscytów po I wojnie światowej i sposób ich przeprowadzania. Prof. St. Senft stwierdził, że gdyby plebiscyt na Górnym Śląsku odbywał się w warunkach podziału na strefy, Polska mogłaby wówczas wygrać. Część mówców wskazywała na ekonomiczne aspekty związane z podziałem Śląska a także w tym kontekście – problem przynależności Śląska Cieszyńskiego.

W drugiej części posiedzenia członkowie Komisji udali się na obrady 78 Sesji Zgromadzenia Ogólnego PAN Oddziału w Katowicach, gdzie wysłuchali wykładu członka rzeczywistego PAN, prof. dr hab. Henryka Samsonowicza na temat: „Śląsk między Wschodem a Zachodem w dziejach Europy”

Sekretarz Komisji

Przewodniczący Komisji

dr Teresa Rduch – Michalik

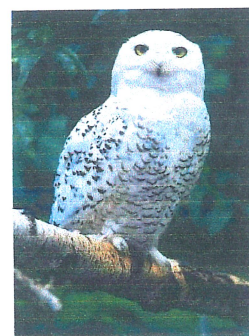
prof. zw. dr hab. Jan Przewłocki

3.
**Protokół z posiedzenia Komisji Historycznej Oddziału PAN w
Katowicach**

Posiedzenie wyjazdowe w Krakowie w dn. 6 czerwca 2006.

Organizatorami posiedzenia w Krakowie byli członkowie Komisji wywodzący się ze środowiska krakowskiego. Spotkanie zostało poświęcone zabytkom i historii okolic Lasku Wolskiego. Wygłoszono cztery referaty.

Dr Józef Skotnicki przedstawił referat nt. „Lasek Wolski – jego atrakcje i tajemnice”. Dr Lucyna Rotter zaprezentowała temat: „Mikołaj Wolski – życie i działalność. Z kolei o. dr hab. Zdzisław Gogoła omówił temat „Kopiec im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w historii Polski i Krakowa” a o. prof. dr hab. Józef Marecki „Austriackie forty w Krakowie i okolicy”.

W trakcie posiedzenia zebrani mogli zapoznać się z wieloma ciekawymi a mało znanymi wydarzeniami z dziejów Krakowa. Szczególne zainteresowanie wywołała m. in. osoba Mikołaja Wolskiego i jego dokonania. W dyskusji zwrócono uwagę na dwoistość charakteru Wolskiego. Z jednej strony był on „człowiekiem swoich czasów”: okrutnym

wobec poddanych, zachłannym na dobra ziemskie (np. spór i zabór dóbr Paulinom z Jasnej Góry); z drugiej zaś strony był człowiekiem wykształconym, zdolnym dyplomata, inicjatorem rozwoju ziem, których był właścicielem; popierał też rozwój kultury, zakładał biblioteki itp.

Równie ożywioną dyskusję prowadzono nad pozostałymi wystąpieniami. Zwracano uwagę na mało znane aspekty związane z rolą Krakowa jako twierdzy obronnej, szczególnie w 1914 roku, podczas ataku armii rosyjskiej na Kraków. W ataku tym zginęło ok. 170 tys. Rosjan, a miasta nie zdobyto.

Po zakończeniu obrad członkowie Komisji zwiedzili Kopiec Niepodległości – Kopiec Józefa Piłsudskiego, gdzie bliżej zapoznali się z jego odbudową w latach 80-tych i 90-tych ubiegłego wieku.

Sekretarz Komisji

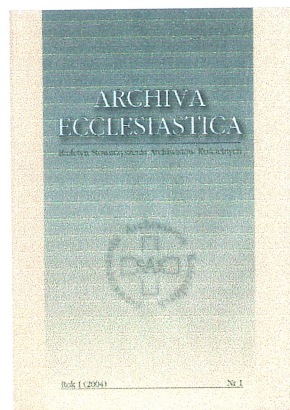
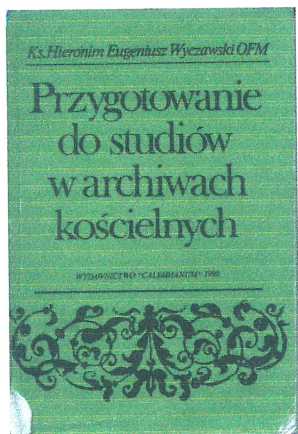
Przewodniczący Komisji

dr Teresa Rduch – Michalik

prof. zw. dr hab. Jan Przewłocki

4.

Protokół z posiedzenia Komisji Historycznej Oddziału PAN w Katowicach w dn. 14 listopada 2006.

Posiedzenie Komisji poświęcone zostało tematyce „Edukacji w archiwach kościelnych”. W trakcie posiedzenia ogłoszono trzy referaty.

Dr Halina Dudała w swoim wystąpieniu nt.: „Kształcenie archiwistów kościelnych w ramach Podyplomowych Studiów Archiwistyki Kościelnej w WT UŚI 2005-2006” wskazała przyczyny, dla których niezbędne jest kształcenie archiwistów kościelnych. Najważniejsze to: brak przygotowania merytorycznego, brak przepisów ogólnopolskich oraz wzrost aktywności stowarzyszeń genealogicznych, których działalność bazuje na archiwach kościelnych. Program kształcenia podyplomowego oparto o trzy bloki zajęć z zakresu: historii, archiwistyki i informatyki. Łącznie jest to 20 przedmiotów realizowanych w ciągu 360 godzin dydaktycznych. Obok zajęć teoretycznych przeprowadzono zajęcia praktyczne w archiwach parafialnych oraz Archiwum Archidiecezji i Państwowym Archiwum w Katowicach. W zajęciach uczestniczyło 30 słuchaczy. Podsumowaniem dwu-semestralnych studiów były prace dyplomowe złożone przez uczestników studiów.

Dr Julia Dziwoki zaprezentowała problematykę „Edukacji archiwistów kościelnych w Polsce”. Referentka zwróciła uwagę na wolny rozwój tej dziedziny. Przed II wojną światową rozwój archiwistyki kościelnej był bardzo ograniczony. Dopiero po II wojnie działalność archiwów została uregulowana ustawowo. Archiwa zostały zewidencjonowane. Archiwum Archidiecezjalne ma pod opieką archiwa parafialne. Akta przechowywane w archiwach

powinny być zabezpieczone i chronione. W kuriach istnieją archiwa ogólne i tajne, zaś sądy biskupie posiadają odrębne archiwa. Od lat 50-tych XX wieku rozpoczęto kształcenie archiwistów kościelnych. Obecnie w Archiwach Archidiecezjalnych zatrudnionych jest 89 osób z wyższym wykształceniem, w tym 3 profesorów i 70 doktorów. Większość łączy pracę w archiwum z pracą naukową. Od 2002 roku działa Stowarzyszenie Archiwistów Kościelnych. Wydawane są informatory, katalogi i inwentarze. Istnieje potrzeba dalszego kształcenia kadr dla potrzeb archiwów kościelnych.

W trzecim referacie ks. prof. dr hab. Jan Związek omówił temat „Ethos archiwisty kościelnego”. Prelegent zwrócił uwagę na brak kompleksowych uregulowań w tej dziedzinie. Podstawą jest 10 zasad, którymi powinni kierować się archiwiści, ustanowione na zjeździe archiwistów w Pekinie. W Polsce przyjęto 17 zasad moralnych, ale nie ma kodeksu postępowania archiwistów. Kodeks kanoniczny papieża Benedykta XV omawia zagadnienia archiwów, ale nie wspomina o osobie archiwisty kościelnego. Urząd archiwisty podlega biskupowi. Warunkiem nominacji na stanowisko archiwisty jest zaufanie biskupa. Ethos archiwisty wynika przede wszystkim z jego obowiązków, np.: nie powinien pozwolić niszczyć, wynosić czy sprzedawać dokumentów. W pracy powinien się kierować służbą wobec drugiego człowieka. Jednakże odpowiedzialność za całokształt spraw związanych z archiwum i zatrudnionymi tam osobami spoczywa na biskupie.

W dyskusji zwracano uwagę na dalsze doskonalenie kształcenia archiwistów kościelnych oraz utrzymanie wysokiego poziomu naukowego tego procesu. Tym bardziej, że zdobyciem wiedzy z tego zakresu zainteresowanych jest wiele osób świeckich (celnicy, architekci). Wiedza z zakresu funkcjonowania archiwów kościelnych jest im niezbędna w pracy zawodowej.

Sekretarz Komisji

Przewodniczący Komisji

dr Teresa Rduch – Michalik

prof. zw. dr hab. Jan Przewłocki

Sprawozdanie z działalności Komisji Historycznej Oddziału PAN w Katowicach za rok 2006.

W okresie sprawozdawczym Komisja liczyła 32 członków, w tym 23 samodzielnych pracowników naukowych z ośrodków naukowych Katowic, Częstochowy, Opola i Krakowa.

W bieżącym roku odbyły się cztery posiedzenia Komisji:

- 24 stycznia 2006 podczas posiedzenia omówiono i przyjęto planu pracy Komisji;
- 6 kwietnia 2006 na posiedzeniu Komisji prof. dr hab. Jan Przewłocki wygłosił referat pt. „W 85 rocznicę plebiscytu na Górnym Śląsku”;
- 6 czerwca 2006 na posiedzeniu wyjazdowym w Krakowie wygłoszono cztery referaty:
  - dr Józef Skotnicki: „Lasek Wolski – jego atrakcje i tajemnice”,
  - dr Lucyna Rotter: „Mikołaj Wolski – życie i działalność”,
  - o. dr hab. Zdzisław Gogola: „Kopiec Marszałka Józefa Piłsudskiego w historii Polski i Krakowa”,
  - o. prof. dr hab. Józef Marecki: „Austriackie forty w Krakowie i okolicy”,
- 14 listopada 2006 posiedzenie Komisji zorganizowano w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach. Wygłoszono trzy referaty:
  - dr Halina Dudała: „Kształcenie archiwistów kościelnych w ramach Podyplomowych Studiów Archiwistyki Kościelnej w WT UŚI (2005/2006)”,
  - dr Julia Dziwoki: „Edukacja archiwistów kościelnych w Polsce”,
  - ks. prof. dr hab. Jan Związek: „Ethos archiwisty kościelnego”.

Ponadto Komisja współorganizowała w dniach 16-17 listopada 2006 roku X Międzynarodową Konferencję Naukową z cyklu „Kultura Europy Środkowej” w Zabrze. Temat konferencji brzmiał: „Piastowie śląscy w kulturze i europejskich dziejach”.

Nasi członkowie uczestniczyli w konferencjach regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych.

Komisja przygotowała w bieżącym roku kolejny numer wewnętrznego „Biuletynu Informacyjnego”.

W tym roku członkowie Komisji podjęli prace nad przygotowaniem do druku opracowania nt.: „Klasztory małopolskie w wiekach średnich”.

Frekwencja na posiedzeniach wynosiła w granicach 50-60 % składu osobowego.

Sekretarz Komisji

dr Teresa Rduch – Michalik

Przewodniczący Komisji

prof. zw. dr hab. Jan Przewłocki

**Sprawozdanie z działalności Komisji Historycznej
Oddziału PAN w Katowicach w kadencji 2003-2006.**

W mijającej kadencji Komisja liczyła od 26 członków w 2003 do 32 w roku 2006. Wzrosła też liczba samodzielnych pracowników naukowych będących członkami Komisji z 18 w roku 2003 do 23 w 2006 roku.

W okresie sprawozdawczym członkowie Komisji odbyli 15 spotkań merytorycznych na których wygłoszono 28 referatów naukowych. Z tej liczby 22 referaty wygłosili członkowie naszej Komisji a pozostałych 6 zaproszeni goście.

Komisja współorganizowała dwie konferencje naukowe:

- ◆ 10 listopada 2005 w Krakowie nt.: „Dziedzictwo polskich świętych przełomu XIX i XX wieku. Modele świętości wyniesionych na ołtarze przez Jana Pawła II polskich świętych i błogosławionych”
- ◆ 16-17 listopada 2006 w Zabrze X Międzynarodową Konferencję Naukową z cyklu *Kultura Europy Środkowej* nt.: „Piastowie śląscy w kulturze i europejskich dziejach”.

Spotkania Komisji odbywały się w Katowicach (Uniwersytet Śląski, Archiwum Archidiecezjalne), Częstochowie (Akademia Jana Długosza) i Krakowie (PAT, Klasztor o. Franciszkanów, Klasztor o. Kapucynów, Dyrekcja ZOO – Lasek Wolski).

W mijającej kadencji przygotowano trzy numery wewnętrznego *Biuletynu Informacyjnego*, w którym zamieszczane są informacje bieżące z działalności Komisji.

Sekretarz Komisji

dr Teresa Rduch – Michalik

Przewodniczący Komisji

prof. dr hab. Jan Przewłocki

**Protokół z zebrania sprawozdawczo-wyborczego
Komisji Historycznej
Oddziału PAN w Katowicach w dn. 14 listopada 2006.**

Zebranych powitał przewodniczący Komisji prof. dr hab. Jan Przewłocki. Następnie sekretarz Komisji dr Teresa Rduch-Michalik przedstawiła zebrany sprawozdanie z działalności Komisji w kadencji 2003-2006 oraz za rok 2006 (w załączeniu).

Po dyskusji i przyjęciu sprawozdań, wybrano prezydium Komisji na kadencję 2007-2010 w składzie:

• przewodniczący	prof. dr hab. Jan Przewłocki,
• z-ca przewodniczącego	dr hab. Antoni Barciak, prof. UŚl.,
• z-ca przewodniczącego	ks. dr hab. Józef Marecki, prof. PAT Kraków,
• z-ca przewodniczącego	dr hab. Dariusz Złotkowski, prof. AJD Częstochowa
• sekretarz	dr Teresa Rduch-Michalik

Skład Prezydium Komisji wybrano jednogłośnie.

Katowice, 23 listopada 2006.

Protokół sporządziła:

Teresa Rduch-Michalik

Societas Scientiis Favendis Silesiae Superioris
Instytut Górnośląski
Urząd Miejski w Zabrzu
Polskie Towarzystwo Historyczne
Oddział w Katowicach
Komisja Historyczna Polskiej Akademii Nauk
Oddział w Katowicach
ZAPRASZAJĄ NA

X MIĘDZYNARODOWĄ
KONFERENCJĘ NAUKOWĄ

z cyklu

Kultura Europy Środkowej

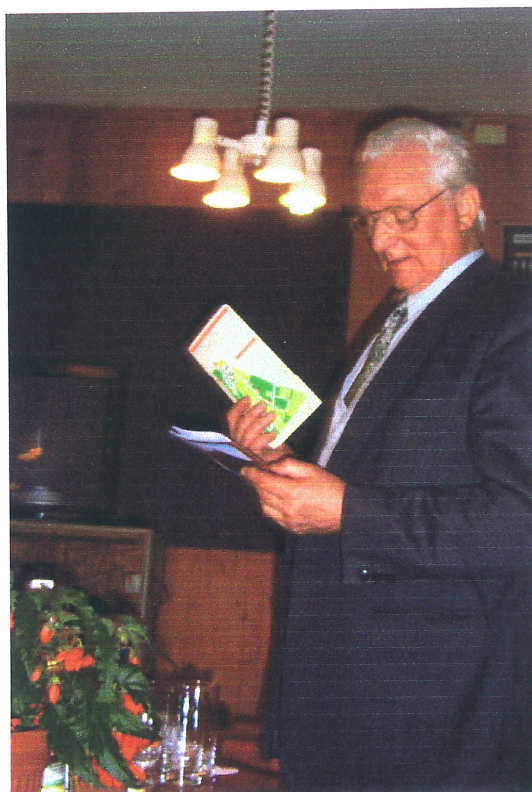
**„Piastowie śląscy w kulturze
i europejskich dziejach”**

16-17 listopada 2006 r.

Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu, ul. 3 Maja 19

06.06.2006 Kraków
Posiedzenie Komisji Historycznej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Katowicach.

Przewodniczący Komisji prof. dr hab. Jan Przewłocki

Od prawej siedzą: prof. dr hab. Dariusz Złotkowski, dr Anna Odrzywolska – Kidawa, dr Halina Dudała
i ks. prof. dr hab. Jan Związek

o. prof. dr hab. Józef Marecki i dr Józef Skotnicki

dr Lucyna Rotter

o. prof. dr hab. Józef Marecki

o. dr hab. Zdzisław Gogola

dr Józef Skotnicki dyrektor Ogródu Zoologicznego w Krakowie

Kopiec Józefa Piłsudskiego

Kopiec Józefa Piłsudskiego

Od lewej stoją: Przewodniczący Komisji prof. dr hab. Jan Przewłocki, dr Anna Odrzywolska – Kidawa, ks. prof. dr hab. Jan Związek, prof. dr hab. Dariusz Złotkowski

14.11.2006 Kuria Metropolitalna w Katowicach
Posiedzenie Komisji Historycznej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Katowicach.

Od prawej siedzą: Przewodniczący Komisji prof. dr hab. Jan Przewłocki, dr Kazimierz Miroszewski, dr Teresa Rduch - Michalik i. ks. prof. dr hab. Jan Związek

Od prawej siedzą: dr Halina Dudała i prof. dr hab. Antoni Barciak

Od prawej siedzą: ks. prof. dr hab. Jan Związek, prof. dr hab. Dariusz Złotkowski, dr Lucyna Rotter i o. prof. dr hab. Józef Marecki